

การผลิตหอมแดงและความต้องการการส่งเสริมของเกษตรกรในอำเภอหนองหงส์ จังหวัดบุรีรัมย์

Shallot Production and Extension Needs of Farmers in Nong Hong District of Buri Ram Province

พรสวรรค์ นิลสนธิ (Pornsawan Ninsonti)* ดร.เบญจมาศ อยู่ประเสริฐ (Dr.Benchamas Yooprasert)**

ดร.สินีนุช คุรุทเมือง แสนเสริม (Dr.Sineenuch Khrutmuang Sanserm)**

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการผลิตและความต้องการการส่งเสริมการเกษตรของเกษตรกรผู้ปลูกหอมแดง ใน อ. หนองหงส์ จ.บุรีรัมย์ ประชากรคือเกษตรกรผู้ปลูกหอมแดง จำนวน 563 ราย ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 234 คน ทำการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย เครื่องมือที่ใช้คือแบบสัมภาษณ์ วิเคราะห์ข้อมูล โดยวิเคราะห์ข้อมูลโดยการแจกแจงความถี่ ร้อยละ ค่าต่ำสุด ค่าสูงสุด ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการจัดอันดับ ผลการวิจัยพบว่า เกษตรกรเกือบทั้งหมดเพาะพันธุ์หอมแดงเอง ปลูกหอมแดงด้วยหัวพันธุ์ โดยอาศัยน้ำฝน ส่วนใหญ่จะขายเมื่อหอมแดงแห้งมัดได้มากกว่าครึ่งขายหอมแดงแบบคละขนาด ขายให้กับพ่อค้าเร่ ความต้องการการส่งเสริมด้านความรู้ในการปลูกมากที่สุดคือการผลิตให้ได้คุณภาพ ความต้องการการส่งเสริมด้านเทคนิควิธีการส่งเสริมมากที่สุดคือการฝึกอบรม และความต้องการการส่งเสริมด้านการสนับสนุนการผลิตและการตลาดมากที่สุดคือการประสานงานกับผู้ซื้อ เกษตรกรมีปัญหาในประเด็นราคาจำหน่ายผลผลิตตกต่ำ โดยมีข้อเสนอแนะคือ ควรมีตลาดกลางในการจำหน่าย

ABSTRACT

The study was conducted to study the state of shallot production and need for shallot production extension of shallot farmers in Nong Hong District of Buri Ram Province. The population in this study was 563 shallot farmers, the 234 samples were selected by drawing lots which was simple random sampling methodology. The data were collected by interviewing the studied shallot farmers using an interview form. The findings of this study were as follows: almost all of the studied farmers bred shallot tribes themselves. All of them grew shallots by using shallot tribe tubers. Their water supply was from the rain. They mostly sold their produce when their shallots were dry enough to be bound in small groups. More than a half of them sold their shallots in mixed size, and they sold their produce to traveling merchants. The studied shallot farmers needed the extension of shallot production in 3 aspects as follows: In the aspect of knowledge of shallot raising, they needed to know how to produce good quality shallots; in the aspect of shallot production techniques, they needed to be trained; and in the aspect of shallot production support and marketing, they needed to coordinate with their customers. Shallot farmers had problems on the falling of shallot selling price, and they suggested that there should have been central markets for shallot distributing.

คำสำคัญ: การผลิตหอมแดง ความต้องการการส่งเสริมการเกษตร จังหวัดบุรีรัมย์

Keywords: Shallot Production, Agricultural Extension Need, Buri Ram Province

* นักศึกษา หลักสูตรเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาเกษตรศาสตร์และสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

** รองศาสตราจารย์ สาขาวิชาเกษตรศาสตร์และสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

บทนำ

ในประเทศไทยหอมแดงเป็นพืชที่ได้รับความนิยมในการบริโภค ปัจจุบันมีพื้นที่เพาะปลูกหอมแดงประมาณ 60,000 ไร่ จังหวัดบุรีรัมย์เป็นจังหวัดหนึ่งที่มีการผลิตหอมแดง โดยมีพื้นที่เพาะปลูกในปี 2557 จำนวน 1,756 ไร่ ผลผลิตรวม 3,458 ตัน (สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร, 2558) ซึ่งจะปลูกมากในอำเภอหนองหงส์ จำนวนกว่า 900 ไร่ (สำนักงานเกษตรจังหวัดบุรีรัมย์, 2558) หอมแดงในอำเภอหนองหงส์ประสบปัญหาหลายประการ ราคาผลผลิตตกต่ำในช่วงผลผลิตออกสู่ตลาด ราคาหอมแดงที่เกษตรกรขายได้ไม่แน่นอน ปัญหาน้ำไม่เพียงพอ ปัญหาโรคหอมเหลือง เกิดผลเสียต่อการพัฒนาการผลิตและการตลาดหอมแดง (สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร, 2553) ซึ่งการส่งเสริมการปลูกหอมแดงของอำเภอหนองหงส์ส่วนใหญ่จะมุ่งเน้นที่การแก้ไขปัญหาต่างๆ ในด้านการผลิต

ดังนั้น ด้วยเหตุนี้จึงต้องการที่จะศึกษาการผลิตหอมแดงและความต้องการการส่งเสริมของเกษตรกรว่าต้องการการส่งเสริมในลักษณะใด เรื่องใด แล้วนำผลการศึกษาไปพัฒนาระบบการส่งเสริมการเกษตรแก่เกษตรกร ให้ตรงกับสภาพความต้องการของเกษตรกร

วัตถุประสงค์การวิจัย

การวิจัยเรื่องนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา (1) สภาพทางสังคมและเศรษฐกิจของเกษตรกร (2) ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการผลิตหอมแดงของเกษตรกรผู้ปลูกหอมแดง (3) การผลิตหอมแดงของเกษตรกรผู้ปลูกหอมแดง (4) ความต้องการการส่งเสริมการเกษตรของเกษตรกรผู้ปลูกหอมแดง

วิธีการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ เกษตรกรผู้ปลูกหอมแดงในอำเภอหนองหงส์ จังหวัดบุรีรัมย์ จำนวน 563 ราย โดยกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างที่จะศึกษา จากสูตรของ Taro Yamane กำหนดให้มีความคลาดเคลื่อนร้อยละ 5 ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 234 ราย คิดเป็นร้อยละ 42 ของ

ประชากรทั้งหมด คัดเลือกกลุ่มตัวอย่างโดยการสุ่มแบบง่าย (simple random sampling) สำหรับเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (structured interview) ประกอบด้วยคำถามแบบปลายเปิดและแบบปลายปิด ประกอบด้วย สภาพพื้นฐานทางสังคมและเศรษฐกิจของเกษตรกร ความรู้ความเข้าใจของเกษตรกรในการผลิตหอมแดง สภาพการผลิตหอมแดงของเกษตรกร และความต้องการการส่งเสริมการเกษตรเกี่ยวกับการผลิตหอมแดงของเกษตรกร ซึ่งเป็นคำถามที่มีลักษณะกำหนดคำตอบให้เลือกตามระดับความต้องการการส่งเสริมการเกษตร มีการทดสอบความเชื่อมั่นของแบบสัมภาษณ์กับเกษตรกรผู้ปลูกหอมแดงที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างจำนวน 20 ราย ตามวิธีการหาค่า Cronbach's alpha โดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูปในการคำนวณ มีค่าสัมประสิทธิ์ความน่าเชื่อถือ ในประเด็นการรับรู้ข่าวสารด้านการผลิตหอมแดง เท่ากับ 0.954 และประเด็นความต้องการการส่งเสริมการเกษตรของเกษตรกรผู้ปลูกหอมแดง เท่ากับ 0.924 แสดงว่าแบบสัมภาษณ์มีความน่าเชื่อถือ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลประกอบด้วย ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าต่ำสุด ค่าสูงสุด ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัย

1. สภาพพื้นฐานทางสังคมและเศรษฐกิจ ของเกษตรกรผู้ปลูกหอมแดง

1) ข้อมูลทางสังคมของเกษตรกร เกษตรกรมากกว่าครึ่งเป็นเพศหญิง มีอายุเฉลี่ย 52.76 ปี เกษตรกรสองในสาม มีการศึกษาระดับประถมศึกษาปีที่ 4 มีจำนวนสมาชิกในครัวเรือนเฉลี่ย 4.73 คน เกษตรกรส่วนใหญ่เป็นสมาชิกกลุ่มออมทรัพย์/กองทุน หมู่บ้าน เกษตรกรเกือบทั้งหมดมีอาชีพทำนา และมีประสบการณ์ในการผลิตหอมแดงเฉลี่ยแล้ว 14.01 ปี เกษตรกรมีสื่อในหมู่บ้านส่วนใหญ่จากหอกระจายข่าว และเกือบทั้งหมดมีสื่อในครอบครัวคือโทรทัศน์ สำหรับแหล่งข้อมูลข่าวสารด้านการผลิตหอมแดงเกษตรกร จำนวนได้ 4 แหล่ง คือ (1) แหล่งที่มาของข้อมูลข่าวสารที่เป็นสื่อบุคคล ซึ่งเกษตรกร

มีระดับการรับรู้ในระดับปานกลาง โดยที่บุคคลที่
เกษตรกรรับรู้มากที่สุดจากเพื่อนบ้าน (2) แหล่งที่มาของ
ข้อมูลข่าวสารที่เป็นสื่อกลุ่ม ซึ่งเกษตรกรมีระดับการรับรู้
ในระดับน้อย โดยสื่อกลุ่มที่เกษตรกรรับรู้มากที่สุดจาก
การประชุม/การประชุมกลุ่มย่อย (3) แหล่งที่มาของข้อมูล
ข่าวสารที่เป็นสื่อมวลชน ซึ่งเกษตรกรมีระดับการรับรู้ใน
ระดับน้อย โดยสื่อมวลชนที่เกษตรกรรับรู้มากที่สุดจาก
หอกระจายข่าว (4) แหล่งที่มาของข้อมูลข่าวสารที่เป็นสื่อ
เทคโนโลยีสารสนเทศ ซึ่งเกษตรกรมีระดับการรับรู้ใน
ระดับน้อย โดยสื่อเทคโนโลยีสารสนเทศที่เกษตรกรรับรู้
มากที่สุดจากเว็บไซต์ โดยภาพรวมเกษตรกรมีระดับการ
รับรู้ข้อมูลข่าวสารด้านการผลิตหอมแดงจากแหล่งข้อมูล
ข่าวสารจาก 4 แหล่ง อยู่ในระดับน้อย

2) สภาพทางเศรษฐกิจ เกษตรกรมีจำนวน
แรงงานในครอบครัวเฉลี่ย 2.83 คน ลักษณะถือครองที่ดิน
ส่วนใหญ่เป็นของตนเอง มีพื้นที่ผลิตหอมแดงเฉลี่ย 1.21
ไร่ แหล่งเงินทุนที่ใช้ในการปลูกหอมแดง เกือบทั้งหมด
ใช้เงินทุนของตนเอง ผลผลิตหอมแดงเฉลี่ย 1,976.92
กิโลกรัมต่อไร่ รายได้ทั้งหมดจากการขายผลผลิตหอมแดง
เฉลี่ย 25,282.05 บาทต่อปี

2. ระดับความรู้ความเข้าใจในการผลิตหอมแดง ของเกษตรกร

เกษตรกรส่วนใหญ่มีความรู้ในการผลิต
หอมแดง ในระดับปานกลาง และเกษตรกรหนึ่งในสาม
มีความรู้ในการผลิตหอมแดงในระดับมาก โดย
เกษตรกรมีคะแนนความรู้ความเข้าใจในการผลิต
หอมแดง เฉลี่ย 9.68 คะแนน จากคะแนนเต็ม 15
คะแนน

3. สภาพการผลิตหอมแดงของเกษตรกร

เกษตรกรเกือบทั้งหมดจะเพาะพันธุ์เอง ซึ่งจะ
ปลูกโดยใช้หัวพันธุ์และอาศัยน้ำฝน มีการปรับปรุงดิน
ก่อนปลูก เกษตรกรส่วนใหญ่จะตากดิน จำนวน 1-10
วัน ซึ่งทั้งหมดจะทำการปรับปรุงดินก่อนปลูกโดยการ
ใส่ปุ๋ยคอก เกษตรกรจำนวนสองในสามจะปลูกหอม
โดยมีระยะระหว่างต้น 15 เซนติเมตร ระหว่างแถว 20
เซนติเมตร เกษตรกรเกือบทั้งหมด ใส่ปุ๋ยเคมี 2 ครั้ง โดย

ใส่ปุ๋ยเคมีสูตร 15-15-15 มากที่สุด สำหรับการใส่ปุ๋ย
คอก เกษตรกรส่วนใหญ่จะใส่ปุ๋ยคอกจำนวน 2 ครั้ง
โดยมากกว่าครึ่งจะใส่ปุ๋ยคอกในอัตรา 1,000 กิโลกรัม
ต่อไร่ เกษตรกรน้อยกว่าครึ่งใช้สารเคมีป้องกันกำจัด
ศัตรูพืช จำนวน 1 ครั้ง สำหรับการเก็บเกี่ยว เกษตรกร
มากกว่าครึ่งเก็บเกี่ยวเมื่อหอมมีอายุ 45-50 วัน เกษตรกร
มากกว่าครึ่งมีการจ้างแรงงานในการเก็บเกี่ยว ซึ่งจำนวน
สองในสาม มีการจ้างแรงงานเก็บเกี่ยว จำนวน 1-5 คน
ต่อวัน เกษตรกรส่วนใหญ่จะขายผลผลิตทันทีเมื่อ
หอมแดงแห้งและมัดได้ เกษตรกรทั้งหมดใช้เครื่องพ่น
สารเคมี เกษตรกรมากกว่าครึ่งขายหอมแดงแบบคละ
ขนาด ส่วนใหญ่จะขายให้กับพ่อค้า

4. ความต้องการการส่งเสริมการผลิตหอมแดง ของเกษตรกร

1) ความต้องการส่งเสริมด้านความรู้ในการ
ปลูกหอมแดง พบว่าความต้องการในภาพรวมในระดับ
มาก เมื่อพิจารณาในแต่ละประเด็นมีดังนี้

(1) การปลูก เกษตรกรมีความต้องการการ
ส่งเสริมระดับมากในเรื่องการเตรียมดิน และการ
คัดเลือกพันธุ์

(2) การป้องกันกำจัด โรคแมลงและ
ศัตรูพืช เกษตรกรมีความต้องการการส่งเสริมระดับมาก
ในเรื่อง การป้องกันกำจัดหนอนกระทู้หอม การป้องกัน
กำจัดโรคหอมเหลือง การป้องกันกำจัดโรคน้ำค้าง การ
ป้องกันกำจัดโรคใบไหม้ การป้องกันกำจัดเพลี้ยไฟ การ
ป้องกันกำจัดโรคใบจุดสีม่วง การป้องกันกำจัดวัชพืช
ตามลำดับ

(3) การใส่ปุ๋ย เกษตรกรมีความต้องการ
การส่งเสริมระดับปานกลาง ในเรื่องการใส่ปุ๋ยเคมี และ
การใส่ปุ๋ยคอก

(4) การดูแลรักษา เกษตรกรมีความ
ต้องการการส่งเสริมระดับมาก ในเรื่องการผลิตให้ได้
คุณภาพ การเพิ่มผลผลิต เทคโนโลยีสมัยใหม่ การให้น้ำ
และการใช้สารเคมีกำจัดวัชพืช ตามลำดับ

(5) การเก็บเกี่ยวและการเก็บรักษาผลผลิต
เกษตรกรมีความต้องการการส่งเสริมระดับมาก ในเรื่อง

การเก็บรักษาพันธุ์ การเก็บเกี่ยวผลผลิต และการเก็บรักษาผลผลิตโครงการจำหน่าย

(6) การตลาด/สินเชื่อ เกษตรกรมีความต้องการการส่งเสริมระดับมาก ในเรื่อง ข้าราชการการตลาด การรวมกลุ่มผลิตและการจำหน่าย และแหล่งสินเชื่อ ตามลำดับ

2) ความต้องการด้านเทคนิควิธีการส่งเสริมการเกษตร พบว่าความต้องการในภาพรวมในระดับมาก เมื่อพิจารณาในแต่ละประเด็นมีดังนี้

(1) การส่งเสริมแบบรายบุคคล เกษตรกรมีความต้องการการส่งเสริมระดับมาก ในเรื่องการเยี่ยมชมเกษตรกรในไร่นา การสอนเกษตรกรด้วยเกษตรกร การเยี่ยมชมบ้านเกษตรกร และผ่านผู้นำชุมชน ตามลำดับ

(2) การส่งเสริมแบบรายกลุ่ม เกษตรกรมีความต้องการการส่งเสริมระดับมากที่สุดในเรื่อง การฝึกอบรม มีความต้องการส่งเสริมระดับมากในเรื่อง การดูงานเกษตรกรที่ประสบความสำเร็จ การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ความคิดเห็นเป็นกลุ่ม หน่วยเผยแพร่ความรู้เคลื่อนที่ และแปลงสาธิต ตามลำดับ

(3) การส่งเสริมแบบมวลชน เกษตรกรมีความต้องการการส่งเสริมระดับมากในเรื่อง หอกระจายข้าว การจัดนิทรรศการ โทรทัศน์ เอกสาร/แผ่นพับ มีความต้องการการส่งเสริมระดับปานกลางในเรื่อง หนังสือพิมพ์ วิทยุกระจายเสียง มีความต้องการการส่งเสริมในระดับน้อย ในเรื่องเว็บไซต์และแอปพลิเคชัน ในมือถือสมาร์ตโฟน

3) ความต้องการการสนับสนุนการผลิตและการตลาด เกษตรกรมีความต้องการการส่งเสริมในระดับมาก ในเรื่องการประสานงานกับผู้ซื้อ การประกันราคาผลผลิต การจัดให้มีตลาดกลาง การติดต่อประสานงานแหล่งความรู้ จัดให้มีการรวมกลุ่มผู้ปลูกหอมแดง การประสานงานกับสหกรณ์การเกษตร การประสานงาน ในการ ป้องกัน กำจัดศัตรูพืช การประสานงานในการจัดหาสารเคมี การประสานงานกับแหล่งสินเชื่อ/การกู้เงิน การทำสัญญาซื้อขายล่วงหน้า

การประสานงานในการจัดหาปุ๋ยเคมี และการติดต่อแหล่งพันธุ์ ตามลำดับ

อภิปรายและสรุปผลการวิจัย

ประเด็นที่น่าสนใจนำมาอภิปราย ดังนี้

1. การมีสื่อในหมู่บ้านและการมีสื่อในครอบครัว จากการวิจัยพบว่า เกษตรกรเกือบทั้งหมดมีสื่อในหมู่บ้าน คือ หอกระจายข่าว และสื่อในครอบครัวคือ โทรทัศน์ สอดคล้องกับงานวิจัยของปัฐถากร (2555) ที่ศึกษาเรื่อง การผลิตข้าวและความต้องการการส่งเสริมการเกษตรของเกษตรกรทำนาในตำบลเมืองเก่า อำเภอกบินทร์บุรี จังหวัดปราจีนบุรี พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่มีสื่อในหมู่บ้านคือหอกระจายข่าว และเกษตรกรทั้งหมดมีสื่อในครอบครัวคือโทรทัศน์

2. การรับรู้ข้อมูลข่าวสารด้านการผลิตหอมแดงจากสื่อบุคคล จากการวิจัยพบว่า สื่อบุคคลที่เกษตรกรได้รับข้อมูลข่าวสารมากที่สุดคือเพื่อนบ้าน สอดคล้องกับงานวิจัยของประคอง (2551) ที่ศึกษาเรื่อง การผลิตหอมไม่ฝรั่งและความต้องการการส่งเสริมของเกษตรกรผู้ปลูกหอมไม่ฝรั่งในอำเภอด่านมะขามเตี้ย จังหวัดกาญจนบุรี พบว่า การรับรู้ข่าวสารการผลิตหอมไม่ฝรั่งประเภทสื่อบุคคล เกษตรกรทั้งหมดได้รับข้อมูลข่าวสารจากเพื่อนบ้าน

3. สภาพการปลูกหอมแดงของเกษตรกรผู้ปลูกหอมแดง จากการวิจัยพบว่า เกษตรกรเกือบทั้งหมดจะเพาะพันธุ์หอมแดงเอง เนื่องจากการปลูกด้วยหัวพันธุ์จะให้ผลผลิตสูงกว่าการปลูกด้วยเมล็ด การเพาะพันธุ์เองทำได้ง่าย ต่างกับการปลูกหอมแดงด้วยเมล็ดพันธุ์ จะต้องมีการเพาะกล้าหอมแดงก่อน แล้วจึงนำไปปลูก ดังนั้นเกษตรกรจึงนิยมปลูกด้วยหัวพันธุ์ สอดคล้องกับงานวิจัยของสุทธิดา (2546) ที่ศึกษาเรื่อง ความต้องการบริการส่งเสริมการเกษตรของเกษตรกรผู้ปลูกหอมแดงเชิงพาณิชย์ในจังหวัดศรีสะเกษ

4. ความต้องการการส่งเสริมด้านความรู้ในการปลูกหอมแดง จากการวิจัย พบว่า เกษตรกรมีความ

ต้องการการส่งเสริมด้านความรู้ในการปลูกหอมแดง ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับข้อค้นพบเกี่ยวกับความรู้ด้านการปลูกหอมแดง ที่มีบางประเด็นที่เกษตรกรส่วนใหญ่ตอบไม่ถูกต้อง ได้แก่ การเตรียมดินโดยการไถพรวนดิน และประเด็นข้อคำถาม การปลูกหอมแดงด้วยหัวพันธุ์ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของประคอง (2551) ที่ศึกษาเรื่อง การผลิตหน่อไม้ฝรั่งและความต้องการการส่งเสริมของเกษตรกรผู้ปลูกหน่อไม้ฝรั่งในอำเภอด่านมะขามเตี้ย จังหวัดกาญจนบุรี ที่พบว่า ความต้องการของเกษตรกรด้านความรู้ในการผลิตหน่อไม้ฝรั่งมีประเด็นที่เกษตรกรให้ความสำคัญมาก ในประเด็นการเพิ่มผลผลิตและการผลิตให้ได้คุณภาพ

5. ความต้องการการส่งเสริมด้านเทคนิควิธีการส่งเสริมการเกษตร จากการวิจัย พบว่า เกษตรกรมีความต้องการการส่งเสริมด้านเทคนิควิธีการส่งเสริมการเกษตร ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยเฉพาะวิธีการฝึกอบรม การเยี่ยมชมเกษตรกรในไร่ นา การดูงานเกษตรกรที่ประสบความสำเร็จ การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ความคิดเห็นเป็นกลุ่ม และสื่อโทรทัศน์ ใกล้เคียงกับผลการวิจัยของวิภาวรรณ (2556) ศึกษาเรื่อง ความต้องการการส่งเสริมการเกษตรของเกษตรกรผู้ปลูกมะขงชิดในจังหวัดนครนายก ที่พบว่า เกษตรกรมีความต้องการในระดับมาก 3 ประเด็น ได้แก่ การทัศนศึกษาดูงาน การฝึกอบรม และจัดหน่วยเคลื่อนที่ออกให้คำแนะนำในพื้นที่ และสอดคล้องกับวัลลภ (2541) อธิบายว่า โทรทัศน์เป็นสื่อที่สามารถใช้ในการส่งเสริมและเผยแพร่ความรู้ที่มีประสิทธิภาพสูงเพราะสามารถถ่ายทอดความรู้ได้รวดเร็วกว้างขวางและเป็นระบบทั้งภาพและเสียง ทำให้บุคคลเป้าหมายสามารถเข้าใจได้ดีขึ้น

6. ความต้องการการส่งเสริมด้านการสนับสนุนการผลิตและการตลาด จากการวิจัยพบว่า เกษตรกรมีความต้องการการส่งเสริมด้านการสนับสนุนการผลิตและการตลาด ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ซึ่งประเด็นความต้องการส่งเสริมมากที่สุด มีดังนี้คือ ให้มีการ

ประสานงานกับผู้รับซื้อ การประกันราคาผลผลิต และความต้องการจัดให้มีตลาดกลาง ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาที่พบว่าเกษตรกรส่วนใหญ่ มีการจำหน่ายผ่านพ่อค้าคนกลาง (พ่อค้าเร่)

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1) ภาครัฐและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

(1) ควรมีการถ่ายทอดความรู้เกษตรกรในเนื้อหาวิชาการด้านการผลิตหอมแดงให้มากขึ้น ได้แก่ การผลิตให้ได้คุณภาพ การเพิ่มผลผลิต การป้องกันกำจัดหนอนกระทู้หอม การป้องกันกำจัดโรคหอมเหลือง เทคโนโลยีสมัยใหม่ การป้องกันกำจัดโรคน้ำค้าง การป้องกันกำจัดโรคใบไหม้ การป้องกันกำจัดเพลี้ยไฟ การเก็บรักษาพันธุ์ การเตรียมดิน การให้น้ำ การคัดเลือกพันธุ์ การเก็บเกี่ยวผลผลิต การป้องกันกำจัดโรคใบจุดสีม่วง การเก็บรักษาผลผลิตรอการจำหน่าย การป้องกันกำจัดวัชพืช การใช้สารเคมีกำจัดวัชพืช ตามลำดับของความต้องการเนื้อหาวิชาการของเกษตรกร ซึ่งจะทำให้เกษตรกรผู้ผลิตหอมแดงมีความรู้เรื่องการผลิตหอมแดงมากขึ้น เพื่อให้การผลิตหอมแดงของเกษตรกรได้ทั้งคุณภาพและปริมาณ และสามารถลดต้นทุนในการผลิต

(2) ควรส่งเสริมให้มีการเผยแพร่ความรู้ ข้อมูลข่าวสาร ทางสื่อโทรทัศน์ให้มากขึ้น จะทำให้เกษตรกรได้รับความรู้ได้อย่างทั่วถึง

(3) ควรมีโครงการประกันราคาผลผลิต รวมถึงการประสานงานกับผู้รับซื้อ และจัดให้มีตลาดกลาง หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ พาณิชยจังหวัด อุตสาหกรรมจังหวัด ควรมีการส่งเสริมและให้ความรู้เกษตรกรผู้ปลูกหอมแดงในเรื่องของราคาหอมแดงที่แน่นอน โครงการประกันราคาผลผลิต รวมถึงการประสานงานกับผู้รับซื้อ และจัดให้มีตลาดกลาง เพื่อเป็นแหล่งรวมผลผลิต ให้ผู้ผลิตได้พบกับผู้ซื้อโดยตรง โดยไม่ผ่านพ่อค้าคนกลาง ไม่ถูกกดราคา

2) เกษตรกร

(1) ควรมีการจัดตั้งกลุ่มผู้ผลิตหอมแดง เพื่อให้สามารถต่อรองราคากับผู้ซื้อ และสมาชิกสามารถแก้ไขปัญหาาร่วมกัน

(2) เกษตรกรควรเปิดรับข้อมูลข่าวสารจากแหล่งสื่อเทคโนโลยีสารสนเทศ ซึ่งแหล่งข้อมูลข่าวสารนี้จะสามารถทำให้เกษตรกรสามารถเพิ่มประสิทธิภาพทางการผลิตได้

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1) ควรทำการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพ (qualitative research) โดยศึกษาพฤติกรรมของเกษตรกรแบบเจาะลึกในด้านการผลิตหอมแดง เพื่อให้ทราบปัญหาในการปฏิบัติงาน และหาแนวทางในการแก้ไข

2) ควรมีการศึกษา การตลาด และการแปรรูปหอมแดง เพื่อเป็นแนวทางการเพิ่มรายได้ให้กับเกษตรกรมากยิ่งขึ้น

กิตติกรรมประกาศ

ผู้วิจัยขอขอบพระคุณคณาจารย์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราชทุกท่านอย่างสูง ที่ให้ความรู้ด้านวิชาการ เจ้าหน้าที่สำนักงานเกษตรอำเภอหนองหงส์ เกษตรกรผู้ปลูกหอมแดงอำเภอหนองหงส์ จังหวัดบุรีรัมย์ ที่สละเวลาและให้ความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนาม พร้อมกันนี้ขอขอบคุณเพื่อนมหาวิทยาลัยรุ่นที่ 14 ที่ให้การสนับสนุน ช่วยเหลือ และให้กำลังใจ

เอกสารอ้างอิง

ประคอง ศิลลา. การผลิตหน่อไม้ฝรั่งและความต้องการการส่งเสริมของเกษตรกรผู้ปลูกหน่อไม้ฝรั่งในอำเภอด่านมะขามเตี้ย จังหวัดกาญจนบุรี [วิทยานิพนธ์ปริญญาเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาส่งเสริมการเกษตรและสหกรณ์]. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช; 2551.

ปัฐถากร สร้อยสูงเนิน. การผลิตข้าวและความต้องการการส่งเสริมการเกษตรของเกษตรกรทำนาในตำบลเมืองเก่า อำเภอกบินทร์บุรี จังหวัดปราจีนบุรี [วิทยานิพนธ์ปริญญาเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาส่งเสริมการเกษตรและสหกรณ์]. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช; 2555.

วิภาวรรณ ช่อนกลิ่น. ความต้องการการส่งเสริมการเกษตรของเกษตรกรผู้ปลูกมะขงชิดในจังหวัดนครนายก [วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาส่งเสริมการเกษตร]. เชียงใหม่: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัย เชียงใหม่; 2556.

วัลลภ พรหมทอง. หลักและวิธีการส่งเสริมการเกษตร. กรุงเทพฯ: ฟิสิกส์เซ็นเตอร์; 2541.

สำนักงานเกษตรจังหวัดบุรีรัมย์. รายงานข้อมูลภาวะการผลิตพืช [เอกสารอัดสำเนา]. บุรีรัมย์: สำนักงาน; 2558.

สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร. การศึกษาการจัดการการผลิตและการตลาดหอมแดงปี 2552/53.

กรุงเทพฯ: สำนักวิจัยเศรษฐกิจการเกษตร _____ . สถิติการเกษตรของประเทศไทยปี 2558. กรุงเทพฯ: ศูนย์สารสนเทศการเกษตร; 2558.

สุทธิดา บุญปอง. ความต้องการบริการส่งเสริมการเกษตรของเกษตรกรผู้ปลูกหอมแดงเชิงพาณิชย์ในจังหวัดศรีสะเกษ [วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต]. ขอนแก่น: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น; 2546.